

Φάκελος «εκκλησιαστική περιουσία» - Μια σχέση πάθους, εκκλησίας και χρήματος

Εμφανίστηκε κάποιος στον Ιησού, τον πλησίασε και του είπε:

- Δάσκαλε αγαθέ, τι καλό να κάνω για να έχω ζωή αιώνια;

Κι εκείνος του απάντησε:

- Τι με λες αγαθέ; Κανένας δεν είναι αγαθός, παρά μόνο ένας, ο Θεός. Μα αν θέλεις να μπεις στη ζωή, φύλαξε τις εντολές.

Τον ρωτάει αυτός:

- Ποιες;

Κι ο Ιησούς του είπε:

- Το μη φονεύσεις, μη μοιχεύσεις, μην κλέψεις, μην ψευδομαρτυρήσεις, τίμα τον πατέρα σου και τη μητέρα σου, και ν' αγαπήσεις τον πλησίον σου όπως τον εαυτό σου.

Του λέει ο νέος:

- Όλ' αυτά τα φύλαξα από την παιδική μου ηλικία. Σε τι άλλο υστερώ;

Του είπε ο Ιησούς:

- Αν θέλεις να είσαι τέλειος, πήγαινε πούλησε τα υπάρχοντά σου και δώσε τα σε φτωχούς, και θα αποκτήσεις θησαυρό στον ουρανό. Κι έλα εδώ και ακολούθα με.

Ο νέος όμως, σαν άκουσε την απάντηση, έφυγε λυπημένος, γιατί είχε κτήματα πολλά. Τότε ο Ιησούς είπε στους μαθητές του:

- Σας βεβαιώνω πως δύσκολα θα μπει πλούσιος στη βασιλεία των ουρανών. Και πάλι σας το τονίζω, πως είναι ευκολότερο να περάσει μια καμήλα από την τρύπα της βελόνας, παρά να μπει ένας πλούσιος στη βασιλεία του Θεού.

(Κατά Ματθαίον ευαγγέλιο. Κεφάλαιο 19)

Αν λάβει κανείς σοβαρά υπόψιν τον παραπάνω διάλογο, τότε μόνο ένα πράγμα μπορεί να συμβαίνει: Οι «υπηρέτες» της Εκκλησίας και κήρυκες του «Θείου Λόγου», δεν ενδιαφέρονται για την «αιώνια ζωή». Γιατί αν ενδιαφέρονταν, θα έδιναν, αντί να παίρνουν, γράφοντας στα παλαιότερα των υποδημάτων τους και την παραίνεση του Ιωάννη του βαπτιστή «Ο έχων δύο χιτώνας μεταδότω τω μη έχοντι και ο έχων τροφάς ομοίως»....

Είναι πολλά τα λεφτά Άρη...

Η αξία της περιουσίας της Εκκλησίας είναι ανεκτίμητη. Η πολιτεία δεν την έχει καταγράψει και η ηγεσία της Εκκλησίας της Ελλάδος δηλώνει επισήμως ότι δεν γνωρίζει τα περιουσιακά στοιχεία των μονών, των μητροπόλεων και των ναών διότι κάθε μητρόπολη, μονή και ναός έχει τη δική του οικονομική διαχείριση. Η εκκλησιαστική περιουσία καλύπτεται από ένα αδιαφανές πλέγμα που «υφαίνουν» περισσότερα από 10.000 Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (μητροπόλεις, ναοί, μονές, προσκυνήματα, ιδρύματα, κληροδοτήματα και άλλα). Ο ιστός αυτών των ΝΠΔΔ, κρύβει αποτελεσματικά την εκκλησιαστική περιουσία από τα αδιάκριτα μάτια των «αντικληρικών». Είναι δε τόσο καλά προστατευμένο το μυστικό, που ούτε η κεντρική διοίκηση της Εκκλησίας της Ελλάδος μπορεί να έχει εικόνα για την περιουσία των μονών και των μητροπόλεων.

Κάθε ένα από αυτά τα ΝΠΔΔ έχει δική του ανεξάρτητη οικονομική διαχείριση, γεγονός που καθιστά το εγχείρημα για την καταμέτρηση της εκκλησιαστικής περιουσίας λίγο-πολύ ανέφικτο. Εξάλλου και για τη γνωστή ιδιοκτησία της Εκκλησίας δεν μπορεί να βγει ασφαλές συμπέρασμα, διότι ουδείς μπορεί να αποτιμήσει, λόγου χάρη, την αξία των δασών, των χορτολιβαδικών εκτάσεων αλλά και των δεσμευμένων από δήμους και κράτος οικοπέδων.

Το οργανόγραμμα της Εκκλησίας χωρίζεται σε τέσσερις ομάδες. Την κεντρική διοίκηση, τις ιερές μητροπόλεις, τις ιερές μονές και τους ενοριακούς ναούς. Οι ομάδες αυτές διοικούνται από συλλογικά όργανα. Οι ιερές μητροπόλεις από τα μητροπολιτικά συμβούλια, οι ιερές μονές από τα ηγουμενοσυμβούλια και οι ενοριακοί ναοί από τα εκκλησιαστικά συμβούλια. Με εξαίρεση τα ηγουμενοσυμβούλια που απαρτίζονται μόνο από μοναχούς, όλα τα άλλα όργανα διοίκησης περιλαμβάνουν ως μέλη και «λαϊκούς».

Πολύ πρόχειροι υπολογισμοί, φέρουν την περιουσία του ΝΠΔΔ της Εκκλησίας της Ελλάδος να ανέρχεται σε τουλάχιστον δεκαπέντε δισεκατομμύρια (15.000.000.000) ευρώ. Στο ποσό αυτό προστίθεται και η ανυπολόγιστη-αμύθητη περιουσία των περίπου δύομισι χιλιάδων (2.500) μοναστηριών. Εκατοντάδες χιλιάδες στρέμματα γης, εκατοντάδες οικοδομικά τετράγωνα, μετοχές, αμοιβαία κεφάλαια και καταθέσεις αξίας εκατομμυρίων ευρώ αποτελούν την την εκκλησιαστική περιουσία. Ωστόσο, το «ιερό» θησαυροφυλάκιο είναι τόσο βαθύ που αρκεί μία και μόνο αναφορά. Πέντε μονές που προσέφυγαν στα ευρωπαϊκά δικαστήρια εναντίον του νόμου Τρίτση αποτιμούσαν τα περιουσιακά τους στοιχεία στο αστρονομικό ποσό των 8 τρισ. δρχ. (!!!). Και μάλιστα το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο τους επιδίκασε το ποσό των 3 τρισ. δρχ. Μπορεί να φανταστεί κανείς

ότι εάν η περιουσία των 5 μονών άγγιζε πριν μια 20ετία τα 3 ή 8 τρισ. δρχ., τότε πώς μπορεί κανείς να υπολογίσει την περιουσία των 2.500 μοναστηριών και ναών σε όλη τη χώρα;

Όλη αυτή η περιουσία που υπάρχει, τα στελέχη της Εκκλησίας, προσπαθούν να πείσουν ότι αξιοποιείται στην κατεύθυνση του φιλανθρωπικού έργου. Επιχείρημα που βέβαια δεν ευσταθεί, αφού, πλειάδα μητροπολιτών έχουν κατηγορηθεί για τεράστιες επιχειρηματικές δραστηριότητες. Υπεράκτιες εταιρίες, περιουσίες δισεκατομμυρίων, τραπεζικές καταθέσεις, προφανώς δεν είναι το αποτέλεσμα του ...μόχθου των ιεραρχών. Αυτός ο τρελός χορός δισεκατομμυρίων, τη στιγμή μάλιστα που οι Έλληνες εργαζόμενοι βιώνουν την πιο άγρια αντιλαϊκή επίθεση, έχει μετατρέψει την Εκκλησία σε μια εμπορική επιχείρηση. Που σκοπό έχει τον πολλαπλασιασμό των κερδών της, ώστε να παίξει ακόμα πιο αποτελεσματικά το ρόλο της ως δεκανίκι της κυρίαρχης πολιτικής.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις αλλά και στοιχεία του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης, η συνολική έκταση της εκκλησιαστικής περιουσίας φτάνει τα 1.300.000 στρέμματα. Από αυτά 732.000 είναι βοσκότοποι, 367.000 δασικές εκτάσεις και 189.000 γεωργικές. Και περίπου 400.000 στρέμματα χαρακτηρίζονται ως «διακατεχόμενα» αφού γι' αυτές τις εκτάσεις δεν υπάρχουν τίτλοι ιδιοκτησίας. Έχει, επίσης, σημειωθεί ότι η Εκκλησία της Ελλάδος διαθέτει παράλληλα και ολόκληρα νησιά και βραχονησίδες (!) σε νησιωτικά συμπλέγματα, όπως π.χ στις Σποράδες και στις Κυκλάδες. Η Εκκλησία της Ελλάδος φέρεται μεταξύ άλλων να διαθέτει περίπου οκτακόσια (800) κτήρια με γραφεία, καταστήματα, εμπορικά κέντρα, ξενοδοχεία, ακόμα και μισθωμένα βενζινάδικα. Όσον αφορά δε την ρευστότητα της Εκκλησίας της Ελλάδος, υπολογίζεται σε μερικές δεκάδες (ίσως και εκατοντάδες) εκατομμύρια ευρώ. Ταυτόχρονα η Εκκλησία της Ελλάδος έχει συστήσει δύο Ανώνυμες Εταιρίες (Α.Ε.), μία για την διαχείριση κοινοτικών κουνδυλίων, με την επωνυμία «Υποστήριξη Επιχειρησιακών και Χρηματοδοτικών Προγραμμάτων Μελετών και Έργων, Ανώνυμη Εταιρία» και μία για την διαχείριση της περιουσίας της.

Η Εκκλησία ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου δεν πληρώνει φόρους, παρά μόνο με ειδικό τρόπο, για κάποιες πράξεις αγοραπωλησιών. Ως πριν από λίγα χρόνια η Εκκλησία πλήρωνε το 10% των εσόδων της από ακίνητα ως φόρο. Οι ιεροί ναοί πλήρωναν το 35% των συνολικών εσόδων τους (από κεριά, μυστήρια κτλ.). Ο φόρος επί των εισοδημάτων (10%) καταργήθηκε σταδιακά ως το 2008. Ένα από τα επιχειρήματα που χρησιμοποίησε η Εκκλησία για να πείσει τις

εκάστοτε κυβερνήσεις, για την κατάργηση των φόρων, ήταν ότι οι καθολικοί, τα Πατριαρχεία Κωνσταντινουπόλεως, Αλεξανδρείας και όλες οι άλλες Εκκλησίες δεν πλήρωναν φόρους. Μόνο η Ελλαδική Εκκλησία πλήρωνε και τελικώς εξαιρέθηκε και αυτή. Απαλλάσσεται, επίσης, από τον φόρο δωρεάς. Απαλλάσσεται από την υποχρέωση να εισφέρει σε γη και χρήμα κατά τη διαμόρφωση ρυμοτομικών σχεδίων. Η μισθοδοσία των κληρικών γίνεται από το τον κρατικό προϋπολογισμό. Το ετήσιο κονδύλι φτάνει στο ύψος των 200 εκατομμυρίων δραχμών ετησίως.

Το πόθεν έσχες της Εκκλησίας

Ένα ακόμη ερώτημα που δεν μπορεί να απαντηθεί με σαφήνεια είναι πόθεν αποδεικνύεται ότι όλα αυτά ανήκουν πράγματι στην Εκκλησία, όταν οι ημερομηνίες κτήσης τους προηγούνται της ιδρύσεως του σύγχρονου ελληνικού κράτους. Επειδή η Εκκλησία υπήρχε όταν το κράτος δεν υπήρχε ακόμη, η χώρα θεωρητικά ανήκε στην Εκκλησία. Ως εκ τούτου οι «Άγιοι Πατέρες» θεωρούν ότι από το 1830 ως σήμερα η Εκκλησία απώλεσε με εκβιασμούς, καταπατήσεις, παραχωρήσεις κτλ. το 96% της περιουσίας της!

Η Εκκλησία άρχιζε να κτίζει την τεράστια περιουσία της από την γέννηση του Βυζαντίου, κυρίως χάρις στην αριστοκρατική τάξη, που της δώριζε εκτάσεις. Αρχαιότερες ή νεότερες μονές γνώρισαν την απλόχερη γαλαντομία των βυζαντινών αυτοκρατόρων, ενώ άλλες πέτυχαν την έκδοση πατριαρχικών σιγιλίων και σουλτανικών φερμανίων, επί των Οθωμανών, που τους παραχωρούσαν γη και ύδωρ. Σήμερα ορισμένες επαναφέρουν από το χρονοντούλαπο της ιστορίας ξεχασμένα βεράτια ή διατάγματα και διεκδικούν κολοσσιαίες εκτάσεις.

Ο πλατωνικός φιλόσοφος Πορφύριος (γεννημένος το 232 μ.Χ.) στο έργο του «Κατά Χριστιανών» αναφέρει περιπτώσεις πλουσίων γυναικών που εξαπατήθηκαν από τους χριστιανούς κατηχητές και τους παρέδωσαν τις περιουσίες τους. Γράφει: *«...Μα μόλις χθες -κι όχι στο μακρινό παρελθόν- γι' άλλη μία φορά, αυτά ακριβώς απάγγειλαν σε κάποιες ευκατάστατες γυναίκες: "Πούλησε τα υπάρχοντά σου και δώσε στους πτωχούς και θα κερδίσεις το θησαυρό του ουρανού". Και τις έπεισαν να μοιράσουν όλη τους την περιουσία στους φτωχούς. Κι οι γυναίκες έπεσαν σε τέτοια φτώχεια που το 'ριξαν στη ζητιανιά, και από ελεύθερες που ήταν, κατάντησαν να ζητάνε πίσω τα χαμένα με τρόπο αισχρό και όψη ελεεινή, ώσπου τέλος αναγκάστηκαν να βγουν στη γύρα και να χτυπούν τις πόρτες των πλουσίων. Η έσχατη ατίμωση και το χειρότερο πάθημα: Στο όνομα της ευσέβειας, να ξεπέσεις και να χάσεις το βιος σου και μετά, επειδή σε σφίγγει η ανάγκη, να λαχταράς τα ξένα αγαθά».*

Οι ρασοφόροι του 4ου αιώνα μ.Χ. στα πλαίσια και της επιβολής του Χριστιανισμού, στρέφονταν με αρπακτική διάθεση στις περιουσίες των αλλόθρησκων και κυρίως κατά των Ελλήνων ελευθέρων αγροτών-μικροκαλλιεργητών, χρησιμοποιώντας ακόμη και δόλιους τρόπους. Σύμφωνα με τον ρήτορα Λιβάνιο, επικαλούμενοι τους νόμους του χριστιανού Ρωμαίου αυτοκράτορα Θεοδοσίου που απαγόρευαν στους Έλληνες να τελούν θυσίες στους πατροπαράδοτους θεούς τους, με ποινή κατάσχεσης της κινητής και ακίνητης περιουσίας των παραβατών, οι ρασοφόροι σκαρφίζονταν το εξής: Καιροφυλακτούσαν και αν εντόπιζαν τίποτα χωρικούς να γιορτάζουν στην ύπαιθρο, ή δημόσια, και να ψήνουν κρέας στη σούβλα ή στα κάρβουνα, ευθύς αμέσως τους κατηγορούσαν ότι είχαν τελέσει παράνομη θυσία στους ελληνικούς θεούς. Αυτεπαγγέλτως ενεργοποιούνταν ο νόμος περί κατάσχεσης περιουσίας και οι καταδότες, οι ρασοφόροι δηλαδή, γίνονταν οι νέοι ιδιοκτήτες της γης, μετατρέποντας τους δυστυχείς χωρικούς ή σε δουλοπάροικους ή τους εξόριζαν μακριά από τη γενέθλια γη τους.

Ο Λιβάνιος τα καταγγέλλει αυτά στην επιστολή του με τίτλο «Υπέρ των ιερών» με αποδέκτη τον αυτοκράτορα Θεοδόσιο, στην οποία ικετεύει τον βασιλιά να αποδώσει δικαιοσύνη και να περιορίσει τις ασυδοσίες των χριστιανών εις βάρος των Ελλήνων. Στο ακόλουθο απόσπασμα, αναφέρει στον Θεοδόσιο ότι οι ρασοφόροι έκλεβαν τις εκτάσεις των Ελλήνων γεωργών, και ότι οι τελευταίοι ετοιμάζονταν να αντισταθούν για να προστατέψουν τη γη τους:

«...Γιατί μας καταδιώκουν αυτοί οι άνθρωποι; Με ποιο δικαίωμα κάνουν επιδρομές; Πως απλώνουν οργισμένοι το χέρι πάνω σε ξένα κτήματα; Πως μπορούν να καταστρέφουν και ν' αρπάζουν, και σ' όλα αυτά να προσθέτουμε την ύβρη με το να καμαρώνουν γι' αυτές τους τις πράξεις; Βασιλιά, αν εσύ επαινείς και διατάζεις τέτοιες πράξεις, εμείς θα τις ανεχτούμε, όχι χωρίς λύπη, αλλά θα δείξουμε πως ξέρουμε να υπακούμε. Αν όμως οι άνθρωποι αυτοί, χωρίς δική σου άδεια, στραφούν ενάντια σε ό,τι έχει γλιτώσει μέχρι τώρα ή σε ό,τι βιαστικά αποκαταστάθηκε, να ξέρεις πως οι κτηματίες θα υπερασπιστούν και τους εαυτούς τους και τον νόμο. [...] Και δεν τους φτάνει αυτό, αλλά σφετερίζονται και ξένα κτήματα, λέγοντας ότι η γη του τάδε γεωργού είναι περιουσία του ναού, και πολλοί έχουν χάσει έτσι πατρικές περιουσίες, επειδή προβάλλονται ψεύτικοι τίτλοι. Από τα δεινά των άλλων καλοπερνούν αυτοί, που ισχυρίζονται ότι κάνοντας νηστείες λατρεύουν το θεό τους. Κι αν κάποιος από τα θύματά τους πάνε στην πόλη και βρουν τον «ποιμένα» και κλαίγοντας του διηγηθούν τα όσα έπαθαν, ο «ποιμένας» αυτός επαινεί τους κακοποιούς και ξαποστέλνει τους παθόντες λέγοντάς τους πως είναι κερδισμένοι από πάνω, που δεν έπαθαν και χειρότερα»».

Με αυτές, λοιπόν, τις δόλιες μεθόδους η εκκλησιαστική περιουσία αυξήθηκε πολύ κατά τα χρόνια του Θεοδοσίου, ενώ πολλοί Έλληνες χωρικοί, υπό την απειλή να χάσουν τα κτήματά τους και να πεθάνουν από βέβαιη πείνα, αναγκάστηκαν να προσχωρήσουν στον Χριστιανισμό.

Σε αυτή την ιστορία υπάρχουν και σκοτεινές πλευρές. Σε αντίθεση με την κυρίαρχη άποψη, αρκετοί βυζαντινοί αυτοκράτορες ουδόλως σεβάστηκαν την περιουσία των μονών. Αντίθετα, χρησιμοποίησαν την Εκκλησία και τον μοναχισμό κατά το δοκούν, άλλοτε υφαρπάζοντας τις περιουσίες τους, όταν το δημόσιο ταμείο ήταν μείον, και άλλοτε ευνοώντας συγκεκριμένες μονές, προκειμένου να εξασφαλίσουν υποστήριξη και επιρροή. Στο Βυζάντιο το πολιτικό συμφέρον ήταν υπέρ πάντων και αξίζει να σημειωθεί ότι, στις όποιες παραχωρήσεις, η υψηλή κυριότητα παρέμενε στα αυτοκρατορικά χέρια.

Μια εικόνα για την, με κάθε τρόπο, οικονομική γιγάντωση της Εκκλησίας, παίρνουμε από ένα κριτικό κείμενο του Νικηφόρου Β΄ Φωκά (963-969), σχετικώς με την έγγεια ιδιοκτησία της εκκλησίας:

«Σε ποιόν τάχα από τους πατέρες της εκκλησίας υπακούουν ή από πού βρήκαν αφορμή για να φτάσουν σε τέτοια για αυτούς περιττά πράγματα και μάταιες επιθυμίες, ώστε να κατέχουν άπειρα πλέθρα γης, όμορφα οικοδομήματα, αγέλες ίππων και βοδιών και καμήλων, αναρίθμητα άλλα ζώα, λογιάζοντας πάντοτε πώς να αποκτήσουν κι άλλα, και στρέφοντας την ψυχή τους γύρω από τέτοια ζητήματα, έτσι ώστε ο μοναχικός τους βίος να μη διαφέρει διόλου από τον κοσμικό, τον γεμάτο από τις υλικές φροντίδες, ενώ αντίθετα τα θεία λόγια καταφέρονται εναντίον των τάσεων αυτών και παροτρύνουν να απαλλαγούμε από τέτοιες φροντίδες».

Και καταλήγει:

«Εντολή Χριστού δεν είναι να αποκτούμε υλικά αγαθά αλλά αντίθετα, να τα αποδιωχνούμε. Κι αν είναι δικός του λόγος, το “πουλάτε τα υπάρχοντά σας και δίνετε στους φτωχούς”, είναι φανερό ότι η κτήση τόσων αγαθών δεν ανταποκρίνεται σε τρόπο ζωής γεμάτο αρετή, αλλά προσιδιάζει σ’ έναν υλιστικό τρόπο ζωής, που, αλίμονο, ξεμάκρυνε από τα πνευματικά».

Συνέπεια των πεποιθήσεών του αυτών, είναι ότι απαγορεύει την ίδρυση νέων μοναστηριών καθώς και την παραχώρηση γης σε μονές, ευαγείς οίκους και επισκοπές ή μητροπόλεις.

Αργότερα, ο Βασίλειος ο Βουλγαροκτόνος (976-1025), απαγόρευσε στους μητροπολίτες να καταπατούν την αγροτική γη, να ιδιοποιούνται τα μικρά

μοναστήρια των χωριών και τα εισοδήματά τους και τα πανηγύρια τα έθεσε υπό κρατικό έλεγχο, ώστε να εισπράττει τα χρήματα το Κράτος και όχι η Εκκλησία.

Ένα μεγάλο μέρος όμως αυτής της περιουσίας, ίσως το μέγιστο, προέρχεται από δωρεές που έγιναν προς την Εκκλησία κατά την Τουρκοκρατία, για να μην πάρουν τα κτήματα οι κατακτητές. Οι Τούρκοι δε σέβονταν την περιουσία των Ελλήνων αλλά σέβονταν την περιουσία της Εκκλησίας. Έτσι η Εκκλησία εμφανίζεται ως θεματοφύλακας περιουσιών που της δόθηκαν από κατατρεγμένους Έλληνες για να τις φυλάξει και να τις διασώσει. Έτσι πολλοί κατάφεραν να προστατέψουν τις περιουσίες τους, αν και αιώνες αργότερα εκ των πραγμάτων οι μονές τις καρπώθηκαν. Ένα σκοτεινό σημείο παραμένει η αξιοπιστία των χρυσόβουλων που επικαλούνται πολλές μονές στα δικαστήρια. Αυτό που πολλοί ιστορικοί και αρχειονόμοι αναφέρουν είναι ότι, λόγω της τακτικότητας ενασχόλησης των καλογέρων με την αντιγραφή βιβλίων, πολλοί φρόντισαν να παραχαράξουν αντίγραφα αυτοκρατορικών αποφάσεων. Ένας άλλος παράγοντας που διογκώνει τη μοναστηριακή περιουσία είναι ο κανόνας που θέλει τους μοναχούς να είναι ακτήμονες, κάτι που σημαίνει ότι χαρίζουν την περιουσία τους στη μονή όπου ζουν, ενώ δεν πρέπει να λησμονούμε τις εκατοντάδες δωρεές ανά την επικράτεια.

Με την αποχώρηση των Τούρκων από τα ελληνικά εδάφη, η Εκκλησία βρέθηκε να κατέχει μεγάλες εκτάσεις γης. Ήταν -και είναι- ο μεγαλύτερος γαιοκτήμονας, που με φεουδαρχικό τρόπο εκμεταλλευόταν τους φτωχούς αγροτικούς πληθυσμούς. Κάτω από το πρίσμα αυτό, το κράτος αναγκάστηκε με τις διάφορες αγροτικές μεταρρυθμίσεις να προχωρήσει στην απαλλοτρίωση και εκκλησιαστικών γαιών. Για τις εκκλησιαστικές εκτάσεις που παραχωρήθηκαν κατά καιρούς δόθηκε σαν αντάλλαγμα στην εκκλησία, χρηματική ή άλλου είδους αποζημίωση.

Βεβαίως, πέραν αυτών, μέρος της περιουσίας της Εκκλησίας, οφείλεται και στο επιχειρηματικό δαιμόνιο που ανθεί στους κόλπους της. Έτσι εκτός της οικονομικής εκμετάλλευσης, των περιουσιακών της στοιχείων (ενοίκια, αγοραπωλησίες, επενδύσεις κτλ.), σε πολλές περιπτώσεις γίνεται μια άνευ προηγουμένου μετατροπή της ίδιας της πίστης του ποιμνίου σε εμπορεύσιμο προϊόν. Διάφορα μοναστήρια έχουν εξελιχθεί κυριολεκτικά σε σούπερ-μάρκετ για τους επισκέπτες. Έτσι, εκτός από τα λαϊκά προσκυνήματα που διοργανώνονται με την έκθεση «ιερών κειμηλίων» (όπου φυσικά η τυφλή συνείδηση του πιστού, τον οδηγεί να καταθέσει τον οβολόν του), έχουμε τραγελαφικές περιπτώσεις, που:

* Υπάρχει μοναστήρι στο οποίο πωλούνται αντί 300 ευρώ παντοφλίτσες που είχαν φορεθεί στο σκήνωμα του αγίου!

* Σε άλλο μοναστήρι κυκλοφορούσε κάποιο... σκουφί, το οποίο είχε φορεθεί σε άλλο σκήνωμα αγίου και το οποίο, όποιος ήθελε απλά να το φορέσει για να πάρει...«ευλογία», έπρεπε να πληρώσει έως 1.000 ευρώ!

«Ευλογημένα» έσοδα, μέχρι και 10 εκατ. ευρώ (3,4 δισ. δρχ.) ετησίως, εισπράττουν, κάθε χρόνο, φορείς της Εκκλησίας της Ελλάδος (μητροπόλεις, ναοί, ιδρύματα κ.ά.) από τα τυχερά παιχνίδια του ΟΠΑΠ (στοίχημα, λόττο, τζόκερ, ΠΡΟ-ΠΟ κ.λπ.) και από το Κρατικό Λαχείο.

Με άλλα λόγια, ο κρατικός τζόγος -άσχετα με το τι υποστηρίζουν οι ιεράρχες στα κήρυγματά τους περί τυχερών παιγνίων και άλλων ανθρωπίνων παθών- αποτελεί ακόμη μία «θεάρεστη» πηγή εσόδων για τα παγκάρια και για τα ταμεία της εκκλησίας, τη στιγμή που ο πολιτισμός, τα ασφαλιστικά ταμεία και άλλοι κοινωνικοί φορείς αναζητούν εναγωνίως πηγές εσόδων για να καλύψουν τις «τρύπες» τους. Τα μεγαλύτερα ποσά προς «ιερούς πατέρες και ιδρύματα» προέρχονται από τον «τυχερό» εξαψήφιο αριθμό 234372, ο οποίος αντιστοιχεί σε λογαριασμό του υπουργείου Πολιτισμού με τίτλο «Κατάθεση μερίσματος από τη συμμετοχή του ελληνικού Δημοσίου στο μετοχικό κεφάλαιο του ΟΠΑΠ». Μοναστήρια, γνωστές και άγνωστες αδελφότητες και ναοί εισπράττουν όμως και απευθείας χρηματοδοτήσεις από τον ΟΠΑΠ, υπό την μορφή δωρεών και χορηγιών. Σε φορείς της εκκλησίας καταλήγει όμως και το 25% των καθαρών κερδών του Κρατικού Λαχείου, ποσό που αναλογεί σε 1,75 εκατ. ευρώ ετησίως.

Προσπάθειες αναδιανομής της εκκλησιαστικής περιουσίας

Μια από τις πρώτες προσπάθειες κρατικοποίησης και αναδιανομής της εκκλησιαστικής περιουσίας, και μάλιστα προ της ιδρύσεως του ελληνικού κράτους, κατέβαλλε τον 4ο αιώνα ο Ρωμαίος αυτοκράτορας του Βυζαντίου και λάτρης του ελληνικού πολιτισμού, Ιουλιανός ο Παραβάτης (ή Αποστάτης). Βασιζόμενος στην διδασκαλία-πρόσχημα των χριστιανών Πατέρων που κήρυτταν την πενία ως ασφαλή οδό προς τη μεταθανάτια σωτηρία, επικαλούμενοι τα λόγια του Ιησού *«πιο εύκολο είναι να περάσει κάμηλος μέσα από κεφάλι βελόνας, παρά πλούσιος να κερδίσει τη βασιλεία των ουρανών»* (Ματθαίος ιθ' 24), εξέδωσε νόμο, τον οποίο αιτιολόγησε με ένα ακαταμάχητο επιχείρημα, βάσει ακριβώς αυτής της διδασκαλίας:

«Αφού λοιπόν ο θαυμάσιος (χριστιανικός) νόμος τους τούς προτρέπει να απαρνηθούν τα υπάρχοντά τους για να πορευτούν πιο εύκολα προς τη βασιλεία των ουρανών, γι' αυτό και εμείς, συμφωνώντας με τους αγίους τους, δώσαμε διαταγή να κατασχεθούν όλα τα χρήματα της εκκλησίας των Εδεσσηνών και να

δοθούν στους στρατιώτες και τα κτήματά τους να προστεθούν στα δικά μας ιδιόκτητα. Και αυτό για να φτωχύνουν και να βάλουν μυαλό, αλλά και για να μη στερηθούν τη βασιλεία των ουρανών στην οποία ακόμα ελπίζουν».

Αξίζει να σημειωθεί, ότι ο Ιουλιανός, ο μοναδικός μη χριστιανός αυτοκράτορας του Βυζαντίου, «βαφτίστηκε» από την Εκκλησία «αποστάτης» και «παραβάτης», γιατί κινήσεις σαν την παραπάνω, έθιγαν ευθέως τα συμφέροντά της.

Πολύ αργότερα, όπως προαναφέρθηκε, μετά την Επανάσταση του 1821 και την σταδιακή απελευθέρωση, η Εκκλησία, βάσει των γαιών που κατείχε, ήταν ουσιαστικά ιδιοκτήτης της Ελλάδος. Μια από τις πρώτες προσπάθειες αναδιανομής της περιουσίας της Εκκλησίας έγινε, όταν την 5η Απριλίου 1822 υπεγράφη νόμος «περί συνάξεως των χρυσών και αργυρών σκευών των Μοναστηρίων και Εκκλησιών προς διατροφήν των αγωνιζομένων πενήτων, και τας ανάγκας του πολέμου». Συγκεντρώθηκαν τότε «περίπου λίτραι δισχίλιαι τετρακόσiai (ή 800 οκάδες) αργύρου, και νόμισμα από τούτων ήθελεν κόπτεσθαι».

Στην Δ' Εθνική συνέλευση των Ελλήνων στο Άργος στις 11 Ιουλίου 1829, ο Κυβερνήτης Καποδίστριας καλούσε σε συνεργασία τους Επισκόπους λέγοντας ότι «σκοπός του έθνους και της κυβερνήσεως, όστις είναι η βελτίωσις του κλήρου, ... ίνα σχολάζοντες των βιωτικών μεριμνών ενασχολώνται επιμελέστερον περί την υπηρεσίαν των θείων και την των ψυχών παιδαγωγίαν και προστασίαν».

Αργότερα, η αντιβασιλεία του Όθωνος που έφθασε στην Ελλάδα στις 18 Ιανουαρίου 1833, κατάργησε τετρακόσια περίπου μοναστήρια, η περιουσία των οποίων περιήλθε στο δημόσιο, ενώ τα υπόλοιπα που διατηρήθηκαν πλήρωναν φόρο. Στις 29 Απριλίου 1843 με άλλο Διάταγμα, η όλη κινητή και ακίνητη εκκλησιαστική περιουσία περιήλθε στο Δημόσιο με σκοπό να χρησιμοποιηθεί «αποκλειστικώς εις την βελτίωσιν του κλήρου καθόσον, η της υπηρεσίας ταύτης ειδικότης εγγυάται πληρεστέραν εις αυτήν επιτυχίαν».

Τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα ένα πρόβλημα αρχίζει και διογκώνεται γεωμετρικά: Των προσφύγων και των ακτημόνων. Το κράτος επιχειρεί με απαλλοτριωτικούς νόμους να δώσει μια λύση. Μέρος της μοναστηριακής περιουσίας, στα πλαίσια γενικότερης απαλλοτριώσεως, απαλλοτριώνεται με τον νόμο 2052/1920 («Αγροτικός Νόμος») και αργότερα με τον νόμο 4684/1930 («Περί διοικήσεως και διαχειρίσεως της εκκλησιαστικής περιουσίας και περί συγχωνεύσεως των μικρών μονών»), όπου αποφασίστηκε η συγχώνευση μονών με

λιγότερους από τρεις καλόγερους, η διαχείριση της εκκλησιαστικής περιουσίας από τον ΟΔΕΠ (Οργανισμός Διοικήσεως της Εκκλησιαστικής και Μοναστηριακής Περιουσίας), ο οποίος διοικούνταν από τον αρχιεπίσκοπο, ενώ στο διοικητικό σχήμα, συμμετείχαν τόσο κληρικοί όσο και λαϊκοί. Ο νόμος προέβλεπε τον καθορισμό από την Εκκλησία της περιουσίας που της ήταν αναγκαία και εκποίηση της υπόλοιπης. Η Εκκλησία είχε την υποχρέωση να επενδύσει σε κρατικά χρεώγραφα και να καταθέσει στην Εθνική Τράπεζα το ποσό της αποζημίωσης την οποία θα λάμβανε. Το κεφάλαιο παρέμενε δεσμευμένο, ενώ είχε δικαίωμα να καρπούται τους τόκους.

Μέχρι την απελευθέρωση της χώρας από τους Ναζί κατακτητές, οι κληρικοί ήταν «φτερό στον άνεμο» και ουσιαστικά ζούσαν από τις προσφορές των πιστών χωρίς σταθερό εισόδημα (οι μητροπολίτες μισθοδοτούνταν μέσω του ΟΔΕΠ, που αναφέρθηκε παραπάνω). Το 1945 είχαν την τύχη να βρίσκεται στο τιμόνι της χώρας ως αντιβασιλέας ο αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός. Το γεγονός αυτό οδήγησε στην ευνοϊκή για τους κατώτερους κληρικούς ρύθμιση του ζητήματος της μισθοδοσίας τους με την πληρωμή τους από τον κρατικό προϋπολογισμό. Το Σεπτέμβριο του 1945 δημοσιεύθηκε στην «Εφημερίδα της Κυβερνήσεως» ο Αναγκαστικός Νόμος 356, «Περί ρυθμίσεως των αποδοχών του Ορθοδόξου Εφημεριακού Κλήρου της Ελλάδος, του τρόπου πληρωμής αυτών και περί καλύψεως της σχετικής δαπάνης».

Με το νόμο αυτόν ο βασικός μηνιαίος μισθός των εν ενεργεία εφημερίων καθοριζόταν ως εξής: Α΄ Κατηγορίας 15.000 δρχ., Β΄ 12.500 δρχ., Γ΄ 10.000 δρχ., Δ΄ 8.000 δρχ. Επίσης προβλεπόταν η καθιέρωση εισφοράς 25% (αργότερα έγινε 35%) επί των ακαθαρίστων εισπράξεων των ενοριών και ειδικής ενοριακής εισφοράς που θα κατέβαλαν (κάθε οικονομικό έτος) οι αρχηγοί των σε κάθε ενορία «κατοικουσών ή διαμενουσών οικογενειών, των ανηκουσών εις το ορθόδοξον εκκλησιαστικόν δόγμα» για την κάλυψη της μισθοδοσίας των κληρικών. Ο φόρος αυτός καταργήθηκε το 2003, αφού ουσιαστικά δεν αποδιδόταν. Μέχρι τότε, αποτελούσε κοινό μυστικό ότι ποσοστό μέχρι και 90% των εσόδων δηλώνονταν ως «χορηγίες» και απαλλάσσονταν από την επιβολή φόρου.

Με τον νόμο της 18/9/1952 («Περί αναγκαστικής απαλλοτριώσεως κτημάτων προς αποκατάστασιν ακτημόνων καλλιεργητών και κτηνοτρόφων», ΦΕΚ 289) συμφωνήθηκε μεταξύ κράτους και Εκκλησίας η «Σύμβαση περί της εξαγοράς υπό του Δημοσίου κτημάτων της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ελλάδος προς αποκατάστασιν ακτημόνων καλλιεργητών και μικρών κτηνοτρόφων κ.τ.λ.». Η

σύμβαση προέβλεπε την παραχώρηση εκ μέρους της Εκκλησίας, αγρών (173.377 στρέμματα), βοσκότοπων (601.544 στρέμματα) και ελαιόδεντρων (21.914 δέντρα) με αντίτιμο 97,6 δις δρχ. Το κράτος θα πλήρωνε στην Εκκλησία αυτό το αμύθητο ποσό, 15 δις. δρχ. σε μετρητά και τα υπόλοιπα σε αστικά ακίνητα. Σύμφωνα με την Εκκλησία, το ελληνικό κράτος, της χρωστάει ακόμα, καθώς της κατέβαλε στο Γενικό Εκκλησιαστικό Ταμείο μόνο το 4% (40 εκατομμύρια δραχμές), έναντι ενός και πλέον δισεκατομμυρίου δραχμών (της εποχής εκείνης πάντα) που είχε συμφωνηθεί. Τα υπόλοιπα δηλαδή εκατομμύρια οφείλονται ακόμα. Όμως ούτε και η Εκκλησία φάνηκε τόσο συνεπής. Σύμφωνα με στοιχεία του υπουργείου Γεωργίας η εκκλησία κατακράτησε 75.000 στρέμματα αγρούς, όλα τα αγροληπτικά και εμφυτευτικά και 151.000 στρέμματα βοσκότοπους. Ενδεικτικά, η Εκκλησία τότε παραχώρησε όλα κι όλα στην Αττική 212 στρέμματα της Μονής Πεντέλης στα μέλη του Γεωργοκτηνοτροφικού Συνεταιρισμού Μισθωτών Πεντέλης σαν οικοπεδικό κλήρο. Το μοναστήρι της Πεντέλης παραχώρησε στους πρώην κολίγους του...212 στρέμματα. Ο καθένας απ' αυτούς πήρε από... μισό, έως ενάμιση στρέμμα! Στο μεταξύ, από τότε και σε όλη αυτή την περίοδο, η μοναστηριακή περιουσία, ιδιαίτερα αυτή που η Εκκλησία δεν είχε τίτλους, βγήκε στο σφυρί.

Το 1987 τίθεται υπό εξέταση, εκ νέου η εκκλησιαστική περιουσία, αλλά και οι σχέσεις Κράτους-Εκκλησίας όταν ο Αντώνης Τρίτσης, ως Υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων, έφερε και ψήφισε η Βουλή τον Ν. 1700/87. Την επόμενη μέρα της κατάθεσης του νόμου, ο τότε πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου, υποκύπτοντας στις πιέσεις των εκκλησιαστικών παραγόντων, θα τον καθιστούσε μόνο με μια απλή δήλωση, ανενεργό εις το διηνεκές.

Χρυσές μονές και ιερές μπίζνες

Ιερά Μονή Μεγίστης Λαύρας

Η Μονή Μεγίστης Λαύρας είναι η πρώτη τη τάξει στην Αθωνική Πολιτεία. Όταν ιδρύθηκε από τον Άγιο Αθανάσιο τον Αθωνίτη, κληροδοτήθηκε από τον Νικηφόρο Φωκά με το ένα τρίτο της Σκύρου (40.000 στρέμματα). Μία χιλιετία αργότερα η μονή δρομολογεί στον Νότο του νησιού την κατασκευή του δεύτερου μεγαλύτερου αιολικού πάρκου στην Ευρώπη. Πριν από λίγα χρόνια η μονή εκποίησε ένα κομμάτι γης που κατείχε στο νησί, το οποίο αγόρασε το υπουργείο Άμυνας αντί 12 εκατ. ευρώ για τις ανάγκες της Πολεμικής Αεροπορίας. Η Μεγίστη Λαύρα ελέγχει από τον 10ο αιώνα και την Κυρά Παναγιά, το μεγαλύτερο από τα «ερημονήσια» των Βορείων Σποράδων. Πρόκειται για μία προστατευόμενη περιοχή μοναδικού

φυσικού και αρχαιολογικού πλούτου, η οποία όμως έχει ήδη υποστεί τις πρώτες εργολαβικές επεμβάσεις. Ακόμη, στην Κυρά Παναγιά η μονή μισθώνει περίπου 2.500 ερίφια σε χωρικούς, για τα οποία λαμβάνει και επιδοτήσεις. Το μεγαλύτερο μετόχι της Αγίας Λαύρας, αυτό του Μυλοποτάμου, βρίσκεται εντός του Άθωνα, παράγει κρασί και προσθέτει έσοδα στην περιουσία της μονής. Άλλο ένα μετόχι υπάρχει εκτός του Αγίου Όρους και είναι η Μονή της Αγίας Τριάδας της Άνω Γατζέας στη Μαγνησία. Ακόμη, σύμφωνα με τη μοναδική επίσημη καταγραφή του υπουργείου Γεωργίας (1984), η μονή κατέχει 7.000 στρέμματα στη Χαλκιδική και άλλα 400 στη Σκόπελο. Επίσης η μονή διεκδικεί 10.000 στρέμματα γης στη Χαλκιδική, ενώ πρόσφατα προχώρησε σε εκποίηση επτά ακινήτων της στην Αττική, συνολικής αξίας 450.000 ευρώ. Όλα τα ακίνητα ήταν κληρονομίες μοναχών που έζησαν στη Μεγίστη Λαύρα. Θεωρείται από όλους η πλέον ευκατάστατη μονή.

Ιερά Μονή Βατοπεδίου

Το Βατοπέδι, η δεύτερη τη τάξει μονή του Αγίου Όρους, με ενεργό δραστηριότητα στα κτηματομεσιτικά και εμφανή πολιτική υποστήριξη κατάφερε να καλύψει σε μεγάλο βαθμό το περιουσιακό χάσμα που τη χωρίζει από τον «αιώνιο αντίπαλό» της, την Ιερά Μονή Μεγίστης Λαύρας. Σύμφωνα με όσα έγιναν, μετά την ανταλλαγή κτημάτων, με τη Μονή Βατοπεδίου να καρπούται τα ανταλλασσόμενα ακίνητα του Δημοσίου που έχουν πολλαπλάσια αξία από εκείνα που η ίδια δίνει στο Δημόσιο, η Ιερά Μονή Βατοπεδίου έχει στην ιδιοκτησία της καταθέσεις που προσεγγίζουν τα 70 εκατ. ευρώ, χιλιάδες στρέμματα-«φιλέτα» σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη και σημαντικές εκτάσεις στην Πέλλα. Ακόμη η μονή διαθέτει μεζονέτες στη Θεσσαλονίκη, κτίρια στη λεωφόρο Κηφισιάς και κατοικίες σε πολλά γεωγραφικά διαμερίσματα. Το Βατοπέδι έχει επίσης στην κυριότητά του 4.000 στρέμματα στη Χαλκιδική, ενώ στην Ουρανούπολη έχει δρομολογήσει, μέσω ενός δυναμικού «business plan», την κατασκευή ενός ομοιώματος της μονής. Πληροφορίες αναφέρουν ότι το 2001 εκποίησε ένα ακίνητο στα βόρεια προάστια λαμβάνοντας 7,5 εκατ. ευρώ, ενώ σήμερα διεκδικεί χιλιάδες στρέμματα σε Ξάνθη και Ροδόπη. Τέλος, όπως έγινε γνωστό, στα τέλη του 2007 πούλησε ακίνητα και καταστήματα που διέθετε στη Θεσσαλονίκη, συνολικής αντικειμενικής αξίας 500.000 ευρώ.

Ιερά Μονή Διονυσίου

Πέμπτη τη τάξει αγιορείτικη μονή, διαθέτει σημαντική περιουσία από παρεκκλήσια και μετόχια, ενώ στις προθήκες της φυλάσσει μοναδικά κειμήλια. Την τελευταία

περίοδο προκάλεσε αρνητικές εντυπώσεις καθώς διεκδικεί από τη Νομαρχία Χαλκιδικής και τον Δήμο Ορμυλίας δεκάδες στρέμματα, σε περιοχή όπου στεγάζεται εδώ και δεκαετίες κατασκήνωση για ανάπηρα παιδιά. Από τη δεκαετία του 1930 η μονή διεκδικεί στη Χαλκιδική 15.000 στρέμματα «φιλέτα» και ο Αρειος Πάγος της αναγνώρισε την κυριότητα στα μισά. Τα άλλα μισά βρίσκονται υπό διεκδίκηση. Ακόμη, σύμφωνα με το υπουργείο Γεωργίας, έχει στην κυριότητά της 18.000 στρέμματα στη Χαλκιδική.

Ιερά Μονή Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου

Στην Πάτμο ο Αλέξιος Κομνηνός χάρισε στη μονή το σύνολο του νησιού. Στους αιώνες που πέρασαν η μονή απέκτησε μετόχια σε ολόκληρο το Αιγαίο, ενώ βρέθηκε με περιουσία και στη Μικρά Ασία. Τα περισσότερα από αυτά εκμισθώνονταν σε τρίτους και το μοναστήρι εισέπραττε σημαντικά ποσά. Στις μέρες μας η μονή διαθέτει δεκάδες σκήτες και ιερά καθίσματα, καθώς και 13 μετόχια, διάσπαρτα στο Αιγαίο. Μέσα από τα μετόχια της έχει στην κυριότητά της μία σημαντική περιουσία, την οποία ουδείς, πλην ελαχίστων, μπορεί να υπολογίσει. Είναι ενδεικτικό ότι μόνο στη Σάμο έχει στην κυριότητά της 18.000 στρέμματα γης. Συν τοις άλλοις η μονή διαθέτει ακόμη και σήμερα ένα μεγάλο κομμάτι του νότιου τμήματος της Πάτμου. Η μονή απασχόλησε την κοινή γνώμη πριν από λίγα χρόνια με το σκάνδαλο που αφορούσε ένα δίκτυο εκμετάλλευσης της περιουσίας της από μοναχούς. Ακόμη, στο πλαίσιο των διεκδικήσεών του, το μοναστήρι ενεπλάκη σε δικαστική διένεξη (από κοινού με τον δήμο και την ΚΥΔ) για την κυριότητα του ακριτικού νησιού Αρκοί.

Μονή Ιβήρων

Η μονή Ιβήρων, τρίτη τη τάξει στο Άγιον Όρος, αν και πανίσχυρη, ήταν επί δεκαετίες αφοσιωμένη στο πνευματικό της έργο και στη συντήρηση των χιλιάδων μνημείων που υπάρχουν στις προθήκες της. Όλα αυτά ως τη στιγμή που διεκδίκησε με κάθε επισημότητα την Κόκκινη Πλατεία της Μόσχας! Οι ιβηρίτες μοναχοί γνώριζαν ότι είχαν τόσο τις νομικές όσο και τις ιστορικές προϋποθέσεις για να καταστούν μέτοχοι της «ψυχής» της ακριβότερης πόλης του πλανήτη. Τελικά, όπως έγινε γνωστό, η ρωσική κυβέρνηση διαπραγματεύεται την παραχώρηση ενός ιστορικού παρεκκλησίου πλησίον της πλατείας, το οποίο τους ανήκε κατά την προσοβιετική περίοδο. Ακόμη, η Μονή έχει στην ιδιοκτησία της 7.000 στρέμματα γης στη Χαλκιδική και άλλα 2.000 στον Έβρο.

Ιερά Μονή Ασωμάτων Πετράκη

Μία από τις ιστορικότερες μονές της Αθήνας, η Μονή Πετράκη θεωρείται

πάμπλουτη εδώ και πολλούς αιώνες. Ριζάρειος, ΝΙΜΤΣ, Ακαδημία Αθηνών, Αιγινήτειο, Πολυτεχνείο, Μαράσλειος, Ευαγγελισμός, Αρεταίειο, Αγγλική Αρχαιολογική Σχολή, Σχολή Χωροφυλακής, Νοσοκομείο Συγγρού, Λαϊκό, Σωτηρία, Ασκληπιείο, Γεννάδιος Βιβλιοθήκη είναι μόνο λίγα από τα κτίρια που χτίστηκαν σε εκτάσεις που δώρισε η μονή στο κράτος σε βάθος ενός αιώνα. Σήμερα η μονή είναι μέτοχος της Εθνικής Τράπεζας, έχει στην ιδιοκτησία της κτήματα στην Πεντέλη, στον Υμηττό και στην Πάρνηθα και συμμετέχει σε αναπτυξιακή εταιρεία της Εκκλησίας. Αν και είναι χαρακτηρισμένη ως εθνικός ευεργέτης, το 1997, μαζί με άλλες επτά μονές, προσέφυγε κατά του Δημοσίου στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για αρπαγή περιουσίας, μία υπόθεση που έκλεισε τελικά με συμβιβασμό.

Ιερά Μονή Ξενοφώντος

Αν και βρίσκεται στη 16η θέση των μονών του Άθωνα, η Μονή Ξενοφώντος διαθέτει μετόχια και εκτάσεις στη Σκόπελο, στη Χαλκιδική, στις Σέρρες και στην Αττική. Επίσης διεκδικεί από τους Χαλκιδικιώτες 53.000 στρέμματα γης, βασιζόμενη σε χρυσόβουλα.

Ιερά Μονή Πεντέλης

Ιδρύθηκε τον 16ο αιώνα και κατέστη σταδιακά μία από τις πλουσιότερες της παλαιάς Ελλάδας. Και αυτή συμμετέχει σε αναπτυξιακή εταιρεία της Εκκλησίας και διαθέτει μεγάλη ακίνητη περιουσία, καθώς και μετοχές της Εθνικής Τράπεζας. Ωστόσο, σε αντίθεση με τη Μονή Πετράκη, η Μονή Πεντέλης έχει βεβαρημένο παρελθόν στα κτηματομεσιτικά. Έχοντας στην ιδιοκτησία της τεράστιες εκτάσεις στους πρόποδες της Πεντέλης, πούλησε τμηματικά εκατοντάδες στρέμματα σε οικοδομικούς συνεταιρισμούς, αφήνοντας όμως αναπάντητα ερωτήματα για το πώς απέκτησε αυτή τη γη. Επιπλέον με χρυσόβουλα διεκδικεί από το Δημόσιο αλλά και από κατοίκους της περιοχής περισσότερα από 50.000 στρέμματα. Της έχει επιβληθεί πρόστιμο ενός εκατομμυρίου ευρώ από τη Νομαρχία για αυθαίρετα, ενώ όταν κάηκε η Πεντέλη ζήτησε, από κοινού με τον συνεταιρισμό των αξιωματικών, να μην καθαριστούν και αναδασωθούν τα καμένα που διεκδικούσε. Τέλος διαθέτει ακίνητο 1.133 τ.μ. στην οδό Ευριπίδου.

Ιερά Μονή Ξηροποτάμου

Η όγδοη τη τάξει αγιορείτικη μονή διαθέτει μακρά ιστορία καθώς είναι μία από τις παλαιότερες της Αθωνικής Πολιτείας. Όπως έχει γίνει γνωστό η μονή έχει στην ιδιοκτησία της σχεδόν 40.000 στρέμματα στη Σάρτη, ακίνητο 3.500 τ.μ. στην εθνική οδό Αθηνών-Λαμίας και κατάστημα 400 τ.μ. στην οδό Τσιμισκή στη Θεσσαλονίκη. Ακόμη έχει πουλήσει περισσότερα από 32.000 στρέμματα σε

οικοδομικούς συνεταιρισμούς, ενώ διεκδικεί χιλιάδες στρέμματα δάσους στη Βόρεια Σιθωνία.

Μονή Τοπλού

Το ιστορικό μοναστήρι συγκέντρωσε την προσοχή της κοινής γνώμης πριν από μία δεκαετία όταν εξήγγειλε τη δημιουργία μιας... πόλης δίπλα στο Βάι, στη Σητεία της Κρήτης. Σε μία περιοχή που τοπικοί παράγοντες χαρακτηρίζουν «το καλύτερο οικόπεδο της Μεσογείου», η μονή συνήψε συμφωνία με μία βρετανική εταιρεία για την κατασκευή πέντε τουριστικών χωριών με εμπορικά, εκθεσιακά και συνεδριακά κέντρα, καθώς και πέντε γηπέδων γκολφ σε έκταση 26.000 στρεμμάτων που της ανήκουν. Το Δημόσιο παρενέβη και διεκδίκησε 10.000 στρέμματα. Η υπόθεση απασχόλησε τη Δικαιοσύνη πολύ καιρό. Αν και στην αρχή ασκήθηκαν ποινικές διώξεις, στο τέλος... δεν άνοιξε ρουθούνι. Η επένδυση, ύψους 1,2 δισ. ευρώ(!), εξελίσσεται κανονικά και αν ολοκληρωθεί θα κάνει τη μονή μία από τις πλουσιότερες της Μεσογείου.

Νόμος είναι το δίκιο της Μονής

Η απόλυτη εφαρμογή του χωρισμού Κράτους και Εκκλησίας στην Ελλάδα ισχύει από το 1909 αλλά μόνο μετά...θάνατον. Ισχύει συγκεκριμένα στα ζητήματα περιουσιών και πάντοτε με την έννοια ότι οι κρατικοί νόμοι στέκονται ανήμποροι μπροστά στους εκκλησιαστικούς. Όπως τα συστασόχαρτα (ή μάλλον συστασοχάρτια) του κάθε μητροπολίτη αρκούν -όπως αποδείχτηκε- για να ξεκλειδώνουν οι πόρτες, μια απλή βεβαίωση από ένα χέρι ηγουμένου ή μητροπολίτη αρκεί για να αφαιρεθούν περιουσίες από χέρια συγγενών κληρονόμων και να ακυρωθούν νόμιμα συμβόλαια αγοραπωλησιών.

Μια τέτοια βεβαίωση ότι ο αποθανών το 1995 Κ.Τ. υπήρξε κάποτε μοναχός σε Μονή που υπάγεται στη Μητρόπολη Θεσσαλιώτιδος οδήγησε το δικαστήριο να αποφανθεί υπέρ της Μονής κάνοντας χρήση της νομολογίας του Αρείου Πάγου με τρόπο που να οδηγεί σε ακύρωση ενός πωλητήριου συμβολαίου που υπογράφηκε το 1997.

Η ιστορία με δυο λόγια είναι η εξής: Μια μάνα δώρισε στον γιο της ένα σπίτι για να μένει. Ένα μικρό σπίτι 78 τ.μ. στην Κυψέλη. Ο γιος της έγινε μοναχός κάποτε στη Μονή Κ., όπως δηλώνει η ίδια η Μονή. Ο νόμος που ισχύει, του 1909, και αποδεικνύεται ισχυρότερος ακόμα και του Συντάγματος ορίζει ότι «πάσα η περιουσία των κειρομένων μοναχών περιέρχεται αυτοδικαίως εις την Μονήν (...) Το μοναστήριον δεν ευθύνεται διά τα χρέη του γενομένου μοναχού πέραν των

κεφαλαίων της εισπραχθείσης ενεργητικής περιουσίας και δεν οφείλει τόκους ή αποζημίωσιν διά τα εισοδήματα αυτής (...) Ούτε διά διαθήκης ούτε διά πράξεων δύναται ο μοναχός να διαθέσει χαριστικώς υπέρ ουδενός περιουσίαν...». Ο ίδιος δε νόμος ξεκαθαρίζει ότι η οικειοθελής αποχώρησή του (σ.σ. του μοναχού) δεν επιφέρει αποβολή της ιδιότητας του μοναχού και επομένως δεν του επιστρέφεται η περιουσία. Μόνον αν απολυθεί ή καθαιρεθεί ισχύει το κοινό δίκαιο. Εάν δε αποκτήσει μετά την κουρά του περιουσία (όπως και έγινε στην προκειμένη περίπτωση), τότε και, εφόσον απαγορεύεται να τη διαθέσει μετά τον θάνατό του, περιέρχεται κατά το ήμισυ στη Μονή και κατά το άλλο ήμισυ στον ΟΔΕΠ. Ενώ λοιπόν αφού πέθανε ο Κ.Τ. οι συγγενείς-κληρονόμοι του πίστεψαν ότι κληρονομούσαν το διαμέρισμα και αποφάσισαν να το πουλήσουν σε μια κοπέλα (το πραγματικό θύμα της ιστορίας) αντί του ποσού των 15 εκατ. δρχ., τόσο η Εκκλησία της Ελλάδας όσο και η Μονή Κ. με συνεχή δικαστικά μέτρα προσπαθούν να πάρουν το διαμέρισμα πίσω. Ήδη από μόνο του αυτό είναι τουλάχιστον πρωτοφανές, αν σκεφτεί κανείς ότι ένα απλό χειρόγραφο χαρτί υπογεγραμμένο από έναν δυο παπάδες και ένας νόμος του 1909 αφαιρούν από νόμιμο ιδιοκτήτη την πρώτη του κατοικία, για την απόκτηση της οποίας πλήρωσε 15 εκατ. δρχ. το 1997.

Επίλογος

Σήμερα, κανένας σοβαρός άνθρωπος δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι όλη η περιουσία της Εκκλησίας προέρχεται από δωρεές. Το «ηθικό δικαίωμα», εντούτοις, της Πολιτείας να αποδοθούν αυτά τα κτήματα στο κοινωνικό σύνολο, ουδέποτε μετουσιώθηκε σε πολιτική πράξη. Αντίθετα, οι εκάστοτε κυβερνήσεις, διατηρούν αλώβητη την «αιμομεικτική» σχέση Κράτους-Εκκλησίας, επενδύοντας στο γεγονός ότι η ιεραρχία έχει διδαχτεί για αιώνες να λειτουργεί σαν «η Δεξιά του Κυρίου», δηλαδή της εκάστοτε κυβερνητικής πλειοψηφίας.

Το ζήτημα, συνεπώς, δεν είναι ούτε τα χρυσόβουλα των βυζαντινών αυτοκρατόρων, ούτε τα χοτζέτια των πασάδων, τα οποία επικαλούνται κατά καιρούς οι ιεράρχες και οι ηγούμενοι των μοναστηριών. Το θέμα είναι πότε ακριβώς σε αυτή τη χώρα θα εφαρμοστεί η ρήση του Καποδίστρια, ότι δηλαδή αυτό το κράτος, το ελληνικό κράτος, δημιουργήθηκε «επαναστατικώς και δημοτικώς» και ως εκ τούτου ο λαός του δε χρωστάει τίποτα σε «κοτσαμπάσηδες, πασάδες και σεβάσμιους δεσποτάδες».

Πηγές

jesuslovesyou.gr | tovima.gr | eyploia.aigaio-net.gr | enet.gr | politikokafeneio.com
| ethnos.gr | rizospastis.gr | kathimerini.gr | acadimia.gr | expertgr.com |
el.wikipedia.org | antibaro.gr | asda.gr | hellasforever.gr | paraskevi13.com